Fordoblingskonstanten for eksponentialfunktioner

Fordoblingskonstanten

Perspektivet var før at overveje, hvordan funktionsværdien af eksponentiel vækst udvikler sig, når vi øger x med 1. Vi kan tilsvarende betragte problemet fra den modsatte side: hvad skal vi øge x med for at fordoble/halvere funktionsværdien. Vi skal altså bestemme en størrelse T_2 , så

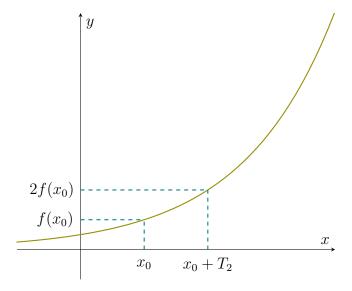
$$f(x+T_2) = 2f(x)$$

for en eksponentialfunktion f. Denne idé er præsenteret i Figur 1.

$$\frac{x \quad x + T_2}{f(x) \quad 2f(x)}$$

Figur 1: Fordoblingskonstant

Dette kan tilsvarende ses grafisk på Figur 2

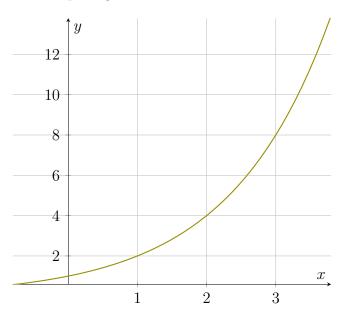
Figur 2: Grafisk præsentation af fordoblingskonstanten.

1.e

Eksempel 1.1. Vi betragter eksponentialfunktionen f givet ved

$$f(x) = 2^x$$
.

Grafen for denne kan ses på Figur 3.

Figur 3: Graf for funktionen $f(x) = 2^x$.

Vi kan på figuren aflæse, at fordoblingskonstanten for f er 1, da vi skal øge x med 1 for at funktionsværdien fordobles.

For eksponentialvækst, hvor fremskrivningsfaktoren a er større end 1 er det muligt at finde et sådan tal $T_2 > 0$. Følgende sætning fortæller, hvordan vi skal finde dette tal, og vi kalder tallet for Fordoblingskonstanten for f.

Sætning 1.2. For en eksponentialfunktion f gælder det, at fordoblingskonstanten T_2 , der opfylder, at

$$f(x+T_2) = 2f(x)$$

er givet ved

$$T_2 = \frac{\log(2)}{\log(a)} = \frac{\ln(2)}{\ln(a)}$$

Tilsvarende er halveringskonstanten $T_{1/2}$, der opfylder, at

$$f(x + T_{1/2}) = \frac{1}{2}f(x)$$

Nørre Gymnasium 1.e

bestemt ved

$$T_{1/2} = \frac{\ln(1/2)}{\ln(a)} = \frac{\log(1/2)}{\log(a)}.$$

Desuden gælder der, at $a = \sqrt[T_2]{2} = \sqrt[T_1/2]{1/2}$

Bevis. Vi beviser tilfældet for fordoblingskonstanten. Tilfældet for halveringskonstanten beviset fuldstændig analogt. Lad os derfor for en eksponentialfunktion f givet ved

$$f(x) = b \cdot a^x$$

antage, at tallet T_2 opfylder, at $f(x+T_2)=2f(x)$ for alle $x\in\mathbb{R}$. Vi har så, at

$$f(x + T_2) = 2f(x) \iff b \cdot a^x a^{T_2} = 2b \cdot a^x$$

$$\Leftrightarrow a^{T_2} = 2$$

$$\Leftrightarrow \ln(a^{T_2}) = \ln(2)$$

$$\Leftrightarrow T_2 \ln(a) = \ln(2)$$

$$\Leftrightarrow T_2 = \frac{\ln(2)}{\ln(a)},$$

og vi har givet et bevis for fordoblingskonstanten. Siden vi har, at $a^{T_2} = 2$, så må der desuden gælde, at $a = \sqrt[T_2]{2}$, da a > 0.

Eksempel 1.3. Vi bruger sætningen til at bestemme fordoblingskonstanten for eksponentialfunktionen

$$f(x) = 2^x.$$

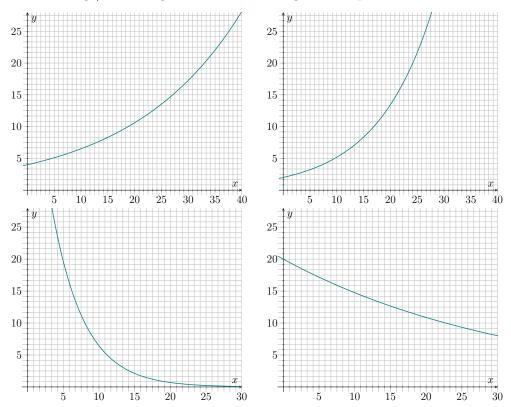
Vi får, at

$$T_2 = \frac{\ln(2)}{\ln(a)} = \frac{\ln(2)}{\ln(2)} = 1,$$

som også var det vi kom frem til ved at bruge Figur 3.

Opgave 1

Aflæs fordoblings/halveringskonstanten for følgende eksponentialfunktioner.

Opgave 2 (Med Maple)

Bestem fordoblingskonstanten eller halveringskonstanten for følgende eksponentialfunktioner

- 1) $5 \cdot 2^x$
- 3) $1.03 \cdot 1.004^x$
- 5) $0.01 \cdot 1.75^x$
- 7) $10 \cdot 0.1^x$

- 2) $7 \cdot 0.95^x$
- 4) $6 \cdot 5.09^x$
- 6) $7.19 \cdot 1.179^x$
- 7) $6.13 \cdot 10^x$

Opgave 3 (Med Maple)

Bestem enten fordoblings eller halveringskonstanten for følgende eksponentialfunktioner

1) $f_1(x) = 0.5 \cdot 2^x$

- 2) $f_2(x) = 2 \cdot 0.5^x$
- 3) $f_3(x) = 2000 \cdot (0.003)^x$
- 4) $f_4(x) = 4e^x$

Opgave 4 (Med Maple)

- i) En bakteriekoloni vokser med 30 procent per døgn. Bestem fordoblingskonstanten for denne bakteriekoloni.
- ii) En radioaktiv isotop henfalder med 10 procent om året. Bestem halveringskonstanten for denne isotop.
- iii) Befolkningen i en by vokser med 2 procent om året. Bestem fordoblingskonstanten for befolkningen.
- iv) Du får 4 procent på en højrentekonto i banken. Hvor længe vil der gå, før du har fordoblet dine penge?
- v) Infektionstallet for en person falder med 12 procent i timen. Hvad er halveringskonstanten for infektionstallet?

Opgave 5 (Med Maple)

Tetrahydrocannabinol (THC) er det primære psykoaktive stof i hampplanten. Koncentrationen af stoffet efter indtagelse hos en bestemt person kan ses af Tabel 1.

Tid i timer	Koncentration i mg/L
0	0.30249
8	0.24512
16	0.20132
24	0.16371
32	0.13303
40	0.11069
48	0.08757
56	0.07317
64	0.05748

Tabel 1: Koncentration af tetrahydrocannabiol (THC)

Det antages at sammenhængen mellem antal forløbne timer x og blodkoncentrationen af THC f(x) er givet ved en sammenhæng af typen

$$f(x) = b \cdot a^x$$

- i) Lav regression på observationerne fra Tabel 1 og bestem en forskrift for f.
- ii) Bestem halveringskonstanten for f.

Et stof eller lægemiddel vil betragtes som helt metaboliseret efter fem halveringstider.

iii) Hvor lang tid skal der gå, før vi kan sige, at der ikke er mere THC i kroppen på personen?

Opgave 6

- i) Læs beviset for formlen for fordoblingskonstanten.
- ii) Lav beviset om, så du beviser formlen for halveringskonstanten.
- iii) Kan vi forestille os andre typer af vækstkonstanter? Hvordan vil formlen se ud for disse? Kan du i så fald bevise formlen?